

CRNOGORSKA AKADEMIJA
NAUKA I UMJETNOSTI

Leksikografski centar

LEKSIKONI

Knjiga 1, Tom II

ZA IZDAVAČA

Akademik Dragan K. Vukčević,
predsjednik CANU

MONTENEGRIN ACADEMY
OF SCIENCES AND ARTS

Lexicographic Center

LEXICONS

Book 1, Volume II

FOR THE PUBLISHER

Academician Dragan K. Vukčević,
President of CANU

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-7215-514-3

COBISS.CG-ID 20401412

Leksikon likovne umjetnosti Crne Gore

Knjiga 1, Tom II
N—Ž

**LEXICON
OF FINE ARTS
OF MONTENEGRO**

Book 1, Volume II
N—Ž

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Akademik Niko Martinović

EDITOR IN CHIEF
Academician Niko Martinović

PODGORICA, MMXXI

EDITORIAL BOARD

Branko Baletić, associate member of CANU

Aleksandar Bogdanović, Minister of Culture
in the Government of Montenegro (2016–2020)

Professor Saša Brajović, Faculty of Philosophy
of the University of Belgrade

Academician Anka Burić

Aleksandar Čilikov, PhD, associate member of CANU

Assoc. Prof. Maja Đurić, PhD, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica

Academician Dragan Karadžić

Tatjana Koprivica, PhD, research associate,
Historical Institute, University of Montenegro, Podgorica

UREĐIVAČKI SAVJET

Branko Baletić, vanredni član CANU

Aleksandar Bogdanović,
ministar kulture u Vladi Crne Gore (2016–2020)

Dr Saša Brajović, redovna profesorica,
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Akademik Anka Burić

Dr Aleksandar Čilikov, vanredni član CANU

Dr Maja Đurić, vanredna profesorica,
Fakultet umjetnosti Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Akademik Dragan Karadžić

Dr Tatjana Koprivica, naučna saradnica,
Istorijski institut, Univerzitet Crne Gore, Podgorica

Academician Tonko Maroević, member of HAZU and foreign member of CANU

Akademik Tonko Maroević, redovni član HAZU i inostrani član CANU

Academician Niko Martinović

Akademik Niko Martinović

Slobodan Mitrović, architect

Slobodan Mitrović, arhitekta

Academician Pavle Pejović

Akademik Pavle Pejović

Svetlana Racanović, PhD, lecturer at the Faculty of Fine Arts
of the University of Montenegro, Cetinje

Dr Svetlana Racanović, predavač na Fakultetu likovnih umjetnosti
Univerziteta Crne Gore, Cetinje

Professor Slobodan Raičević, retired

Dr Slobodan Raičević, redovni profesor univerziteta, u penziji

Luka Rakojević, MA, teaching assistant, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica

Mr Luka Rakojević, saradnik u nastavi, Fakultet umjetnosti
Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Nikola Vujošević, painter

Nikola Vujošević, slikar

Ljiljana Zeković, art historian

Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti

REDACTION

Professor Saša Brajović, Faculty of Philosophy
of the University of Belgrade

Aleksandar Čilikov, PhD, associate member of CANU,
Deputy Editor-in-Chief

Assoc. Prof. Maja Đurić, PhD, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica

Tatjana Koprivica, PhD, research associate,
Historical Institute, University of Montenegro, Podgorica

Academician Niko Martinović, Editor-in-Chief

Slobodan Mitrović, architect

Professor Slobodan Raičević, retired

Luka Rakojević, MA, teaching assistant, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica, Redaction Secretary

Ljiljana Zeković, art historian

REDAKCIJA

Dr Saša Brajović, redovna profesorica,
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Aleksandar Čilikov, vanredni član CANU,
zamjenik glavnog i odgovornog urednika

Dr Maja Đurić, vanredna profesorica,
Fakultet umjetnosti Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Dr Tatjana Koprivica, naučna saradnica,
Istorijski institut, Univerzitet Crne Gore, Podgorica

Akademik Niko Martinović, glavni i odgovorni urednik

Slobodan Mitrović, arhitekta

Dr Slobodan Raičević, redovni profesor univerziteta, u penziji

Mr Luka Rakojević, saradnik u nastavi, Fakultet umjetnosti
Univerziteta Donja Gorica, Podgorica, sekretar Redakcije

Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti

INDEPENDENT ADVISOR IN THE LEXICOGRAPHIC CENTRE OF CANU

Novak Vukadinović

SAMOSTALNI SAVJETNIK U LEKSIKOGRAFSKOM CENTRU CANU

Novak Vukadinović

ASSOCIATES

Professor Saša Brajović, Faculty of Philosophy
of the University of Belgrade

Aleksandar Čilikov, PhD, associate member of CANU

Assoc. Prof. Maja Đurić, PhD, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica

SARADNICI

Dr Saša Brajović, redovna profesorica,
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Aleksandar Čilikov, vanredni član CANU

Dr Maja Đurić, vanredna profesorica, Fakultet umjetnosti
Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Assist. Prof. Boris Ilijanić, PhD, Faculty of Polytechnics
of the University Donja Gorica, Podgorica

Aleksandra Kapetanović, architect-conservator,
NGO "Expeditio", Kotor

Ande Kapičić, art historian

Ljiljana Karadžić, museum advisor,
National Museum of Montenegro, Cetinje

Tatjana Koprivica, PhD, research associate,
Historical Institute, University of Montenegro, Podgorica

Dragana Kujović, PhD, principal research fellow,
Historical Institute, University of Montenegro, Podgorica

Academician Tonko Maroević, member of HAZU and foreign member of CANU

Academician Niko Martinović

Anastazija Miranović, PhD, art historian,
National Museum of Montenegro, Cetinje

Slobodan Mitrović, architect

Radojica Pavičević, lieutenant colonel, retired

Svetlana Rakanović, PhD, lecturer at the Faculty of Fine Arts
of the University of Montenegro, Cetinje

Professor Slobodan Raičević, retired

Luka Rakojević, MA, teaching assistant, Faculty of Arts
of the University Donja Gorica, Podgorica

Ljiljana Zeković, art historian

Valentina Živković, PhD, research fellow,
Institute for Balkan Studies of SANU, Belgrade

PROOFREADING AND TEXT CORRECTION

Jelena Bašanović-Čečović, PhD, associate with scientific title,
Institute for Language and Literature "Petar II Petrović Njegoš" CANU

PHOTO EDITOR

Professor Lazar Pejović, MA, Faculty of Fine Arts
of the University of Montenegro, Cetinje

AUTHOR OF THE LEXICON SOFTWARE SYSTEM

Professor Miloš Daković, Faculty of Electrical Engineering
of the University of Montenegro, Podgorica

GRAPHIC EDITOR

Professor Nikola Latković, MFA, Faculty of Visual Arts
of the University Mediterranean, Podgorica

LAYOUT AND PREPRESS

L Digital Ltd, Podgorica

PRESS

GOLBI d. o. o., Podgorica

CIRCULATION

500

Dr Boris Ilijanić, docent, Fakultet za politehniku
Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Aleksandra Kapetanović, arhitektkinja-konzervatorka,
NVO „Expeditio“, Kotor

Ande Kapičić, istoričarka umjetnosti

Ljiljana Karadžić, muzejska savjetnica,
Narodni muzej Crne Gore, Cetinje

Dr Tatjana Koprivica, naučna saradnica,
Istorijski institut, Univerzitet Crne Gore, Podgorica

Dr Dragana Kujović, naučna savjetnica,
Istorijski institut, Univerzitet Crne Gore, Podgorica

Akademik Tonko Maroević, redovni član HAZU i inostrani član CANU

Akademik Niko Martinović

Dr Anastazija Miranović, istoričarka umjetnosti,
Narodni muzej Crne Gore, Cetinje

Slobodan Mitrović, arhitekta

Radojica Pavičević, potpukovnik, u penziji

Dr Svetlana Rakanović, predavač na Fakultetu likovnih umjetnosti
Univerziteta Crne Gore, Cetinje

Dr Slobodan Raičević, redovni profesor univerziteta, u penziji

Mr Luka Rakojević, saradnik u nastavi, Fakultet umjetnosti
Univerziteta Donja Gorica, Podgorica

Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti

Dr Valentina Živković, naučna savjetnica,
Balkanološki institut SANU, Beograd

LEKTURA I KOREKTURA

Dr Jelena Bašanović-Čečović, saradnica sa naučnim zvanjem,
Institut za jezik i književnost „Petar II Petrović Njegoš“ CANU

UREDNIK FOTOGRAFIJE

Mr Lazar Pejović, redovni profesor, Fakultet likovnih umjetnosti
Univerziteta Crne Gore, Cetinje

AUTOR SOFTVERSKOG SISTEMA ZA RAD NA LEKSIKONU

Dr Miloš Daković, redovni profesor, Elektrotehnički fakultet
Univerziteta Crne Gore, Podgorica

GRAFIČKI UREDNIK

Mr Nikola Latković, redovni profesor, Fakultet vizuelnih umjetnosti
Univerziteta Mediteran, Podgorica

PRELOM I PRIPREMA ZA ŠTAMPU

L Digital d. o. o., Podgorica

ŠTAMPA

GOLBI d. o. o., Podgorica

TIRAŽ

500

stvu: Stockholm, Diseldorf, Pariz, Napulj, Lisabon i dr. Dobitnik je više domaćih i međunarodnih nagrada, među kojima su: Nagrada za slikarstvo mladih Jugoslavije, Beograd (1959); Nagrada za slikarstvo mladih Evrope, Stockholm (1962); Nagrada za slikarstvo mladih svijeta, Pariz (1962); Grand Prix Evropske akademije za književnost, nauku i umjetnost, za grafike iz ciklusa *Homo homini* (1989). Bio je član Evropske akademije za književnost, nauku i umjetnost (sjedište u Napulju).

LITERATURA: R. Božović, *Pavle Nik Nikitović: Veliki Igrač*, Beograd, 2006; Z. Osrečki, „Pavle Nikitović Nik, slike“, *Likovni život*, br. 123/124, Galerija SKC, Novi Beograd, 2007.

LJ. ZEKOVIĆ

NIKOČEVIĆ, Dževdet, slikar, likovni pedagog (Gusnje, 26. IX 1961). Završio je ALU u Sarajevu, u klasi prof. R. Tadića (1988). Bavio se pedagoškim radom u Crnoj Gori (1988–1992). Status slobodnog umjetnika ima od 1993. Postdiplomske studije upisao je na ALU u Sarajevu (2002), gdje je radio kao asistent (2000–2002). Studijski je boravio u Egiptu, Čehoslovačkoj, Italiji, Francuskoj. Aktivan je sudionik u razvoju i valorizaciji kulturnog i umjetničkog života u BiH i Crnoj Gori. Umjetnik istančanog osjećaja za materijalizaciju prirodne stvari – mrtve prirode sa voćem, cvijećem i pratećim simboličkim i intimnim akcesorijem urađenim u hiperrealističkom maniru, ali i „materijalizaciju“ vlastitih duhovnih prostora, u kojima se njegove misli i osjećanja kondenzuju i oblikuju u nadnaravne, apstraktne elemente. Svoj likovni izraz povezuje sa dodirima kao čulnom komunikacijom sa konkretnim predmetom ili spiritualnom komunikacijom sa drugim svjetovima. Slike i crteži nazvani *Dodir* odnose se na realnu predmetnost (mrtve prirode, portret), dok se u radovima *Dodir duhovnosti* izražava kroz dva psihološko-plastična sloja. Na crtežima laviranim tušem, sa prizvukom misteriozne melanholijske i metafizičke neuhvatljivosti, otkriva svijet irealnih opsjena, dok slike na kojima dominira žuta boja ili kombinacije više monohromata, poput Marke Rotka, pripadaju apstraktnom ekspresionizmu. Samostalno je izlagao na više od 20 izložbi.

Učestvovao je na preko 200 kolektivnih izložbi u Crnoj Gori i inostranstvu. Nagrade: I nagrada na „Izložbi mladih umjetnika Jugoslavije“, Titograd (1988, 1989); Nagrada za crtež „Collegium Artisticum“, Sarajevo (2012). Član je ULUCG-a od 1991. i ULUBiH-a od 1997.

LITERATURA: Lj. Zeković, N. Nikčević, D. Radovanović, M. Dedić, A. Čilikov, „Nikočević Dževdet“, *Leksikon crnogorskih umjetnika, 1945–2001*, Podgorica, 2001, 166; I. Jevđević, *Svijetlo boja*, Prima center Berlin (PCB), 2011.

LJ. ZEKOVIĆ

Nikola, slikar, sveštenik iz Pljevalja (prva polovina XVI v.). Vjerovatno je pripadao bratstvu Sv. Trojice kod Pljevalja. Njegovo ime navodi prepisivač Sava između 1535. i 1545. u mineju za septembar, koji se čuva u riznici ovog manastira pod brojem 102. Vjeruje se da je Nikola živopisao krstoobraznu Crkvu Sv. Nikole, u hercegovačkom selu Trebinju, koja je sagrađena 1533–1534. Ova crkva je razorena u ratu u Bosni (1992–1995). Sa izvjesnošću, ovom slikaru se pripisuje dio fresaka Crkve Sv. Nikole u Nikoljcu kod Bijelog Polja (oltarska apsida) (→Bijelo Polje, Manastir Nikoljac, Crkva Sv. Nikole). Pretpostavlja se da je Nikola živopisao i zidani ikonostas u Crkvi arhandela Mihaila u Pobraću kod Rudog.

LITERATURA: B. Todić, *Srpski slikari od XIV do XVIII veka*, Knj. I, Novi Sad, 2013, 54; S. Pejić, *Crkva Sv. Nikole u Nikoljcu*, Beograd, 2014, 48–50.

S. RAIČEVIĆ

Nikola Grk, slikar (XIV v.). Jedan od trojice grčkih slikara čija su imena poznata, a koji su radili u Kotoru u XIV v., njegujući vizantijski stil i ikonografiju (*pictura graeca*). Prije dolaska u Kotor, Nikola je živio u Dubrovniku. U Kotoru je zasnovao porodicu, posjedovao je kuću, vinograde i zemljište. Imao je tri sina (Stojana, Iliju i Dešinju) i jednu ćerku (Ilenu). Kao pokojni, pominje se 1327. Nikolin sin Ilija (*Elia quondam Nycole Greci de Ragusio*) bio je trgovac i često se pominje u sudsko-notarskim ispravama. U poslovima se udruživao sa kotorskim i venecijanskim trgovcima. Zajedno sa članovima vlasteoskog roda Buća, Ilija je trgovao rudnim blagom iz Srbije. Drugi Nikolin sin Stojan (*Stoyanus, filius condam Nycole Greci*) napisao je testament prije odlaska u Apuliju. Po sadržaju Sto-

janovih testamentarnih zavještanja za spas duše, može se zaključiti da je bio rimokatoličke vjeroispovijesti. Nikolina ćerka Ilena (*Gilema, filia condam Nycole pictoris Greci*) sklopila je 1327. bračni ugovor o mirazu sa Domanjom Kotoraninom.

LITERATURA: *Kotorski spomenici. Prva knjiga kotorskih notara od god. 1326–1335*, ed. A. Mayer, Zagreb, 1951; I. Тадић, *Грађа о сликарској школи у Дубровнику XIII–XVI в.*, vol. 1, Београд, 1952; Р. Ковијанић, И. Стјепчевић, *Културни живот староза Котора (XIV–XVIII вијек)*, књ. 1, Цетиње, 1957; *Историја Црне Горе*, 2/1 (П. Мијовић), Титоград, 1970; *Kotorski spomenici. Druga knjiga kotorskih notara, god. 1329, 1332–1337*, ed. A. Mayer, Zagreb, 1981; V. Živković, „Tota depicta picturis grecis. The style and iconography of religious painting in medieval Kotor (Montenegro), Il Capitale culturale”, *Studies on the Value of Cultural Heritage*, 10, University of Macerata 2014, 65–89. v. Živković

NIKOLIĆ-KRASAN, Katarina, arhitektkinja-konzervatorica (Požarevac, 3. VI 1970). Diplomirala je na AF Univerziteta u Beogradu (1998). Magistrirala je na Univerzitetu u Bolonji (2007). Stručno se usavršavala u ICCROM-u, Rim (2003). Radna angažovanja: RZZSK, Kotor (2000–2004); Opština Tivat, Sekretarijat za urbanizam (2004); British Council, Srbija i Crna Gora (2004–2007), projekat „Obrazovanje i obuka u oblasti kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori”; Uprava za zaštitu kulturnih dobara (2014–2015); Studio za konzervaciju, projektovanje i konsalting „Projektor”, Tivat (2008–). Izvedeni projekti rekonstrukcija i restauracija: Kotor – kompleks južnih gradskih vrata, Stari grad (2004–2005); Crkva Sv. Đorđa, Lješevići, Donji Grbalj (2010); Kapela Sv. Trojstva, Stoliv (2012); Palata Dabinović, Ljuta (2013); Palata Radimir, Ljuta (2013); Crkva Sv. Đorđa, Šišići (2015); Crkva Sv. Andrije, Krimovica (2013–2015); Palata Smekja, Perast (2008); Spomenik palim borcima i žrtvama rata (2016); Kula Trojica (2016–2017); Biblioteka Sv. Frana, Stari grad (2016–2020); Budva – Crkva Sv. Nikole, ostrvo Sv. Nikola (2017); gradski bedemi i gradska vrata, Stari grad Budva (2019–2020); Crkva Sv. Kozme i Damjana (Sv. Vračići), Ratiševina, Herceg Novi (2011); spomenik, plaža Pržno, Krtoli, Tivat (2016); Manastir Zlatica, Doljani, Podgorica (2019) i dr. Učestvovala je u izradi Studije zaštite graditeljskog nasljeđa Perasta (2002–2004) i

Morinja (2009). Autorka je desetine tekstova nastalih iz ličnog istraživačkog iskustva, restauracije i konzervacije, koji su većim dijelom objavljeni u zborniku → *Boka*.

S. MITROVIĆ

NIKOLIĆ, Marija, arhitektkinja (Doboj, 11. V 1951). Diplomirala je na Arhitektonsko-urbanističkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu (1977). Radna angažovanja: projektni biro „Obnova”, Tivat (1979–1986); Opština Tivat, savjetnica za urbanizam (1986–1993); Sekretarijat za urbanizam, sekretarka (1990–1993), samostalna projektantkinja (1993–1997), savjetnica za zaštitu životne sredine (1997–2011); Uprava za zaštitu kulturnih dobara Kotor (2011–2015). Boravila je u Poljskoj (2006) i SAD (2007) u okviru studijskih putovanja. Izvan radnog mjesta, ostvarila je angažman u nevladinim organizacijama, radeći na zaštiti i promociji prirodne i kulturne baštine. Bila je koordinatorica izrade prostorno-urbanističkih planova Tivta, Lokalnog ekološkog akcionog plana Tivat (2011–2015), projekta „Studentske arhitektonske radionice 2003–2006” u saradnji sa Školom arhitekture u Parizu (L'École Nationale d'Architecture Paris Val de Seine). Vršila je nadzor nad sanacijom srednjovjekovnog Ljetnjikovca „Buća”. Učestvovala je u realizaciji projekta rekonstrukcije Velikog gradskog parka, projekta STRONGO – projekat jačanja kapaciteta nevladinih organizacija iz Boke Kotorske (IPA, 2014), projekta „Baština – pokretač razvoja” – projekat zajedničke prekogranične aktivnosti u primjeni novih metodologija na zaštiti i upravljanju prirodnom i kulturnom baštinom na području Dubrovnika i Boke Kotorske (IPA, 2016) i Internacionalnoj radionici „Životna sredina – umjetnost življenja”, u okviru Cetinjskog bijenala 2002. Značajniji radovi: *Studija zaštite kulturnih dobara za PUP Kotor*, 2015. (*Vrmac – pješački raj*). Realizovala je izložbe studentskih radionica u Parizu u periodu 2005–2007. Članica je Lokalnog savjetodavnog odbora REC-a za Crnu Goru (Regionalni centar za zaštitu životne sredine, sa sjedištem u Budimpešti).

S. MITROVIĆ

Leksikon likovne umjetnosti Crne Gore

Nikola Grk, slikar (XIV v.). Jedan od trojice grčkih slikara čija su imena poznata, a koji su radili u Kotoru u XIV v., njegujući vizantijski stil i ikonografiju (*pictura graeca*). Prije dolaska u Kotor, Nikola je živio u Dubrovniku. U Kotoru je zasnovao porodicu, posjedovao je kuću, vinograde i zemljište. Imao je tri sina (Stojana, Iliju i Dešinju) i jednu ćerku (Ilenu). Kao pokojni, pominje se 1327. Nikolin sin Ilija (*Elia quondam Nycole Greci de Ragusio*) bio je trgovac i često se pominje u sudsko-notarskim ispravama. U poslovima se udruživao sa kotorskim i venecijanskim trgovcima. Zajedno sa članovima vlasteoskog roda Buća, Ilija je trgovao rudnim blagom iz Srbije. Drugi Nikolin sin Stojan (*Stoyanus, filius condam Nycole Greci*) napisao je testament prije odlaska u Apuliju. Po sadržaju Stojanovih testamentarnih zavještanja za spas duše, može se zaključiti da je bio rimokatoličke vjeroispovijesti. Nikolina ćerka Ilena (*Gilenna, filia condam Nycole pictoris Greci*) sklopila je 1327. bračni ugovor o mirazu sa Domanjom Kotoraninom.

Literatura: *Kotorski spomenici. Prva knjiga kotorskih notara od god. 1326–1335*, ed. A. Mayer, Zagreb, 1951; J. Тадић, *Грађа о сликарској школи у Дубровнику XIII–XVI в.*, vol. I, Београд, 1952; Р. Ковијанић, И. Стјепчевић, *Културни живот старогa Котора (XIV–XVIII вијек)*, књ. I, Цетиње, 1957; *Историја Црне Горе*, 2/1 (П. Мијовић), Титоград, 1970; *Kotorski spomenici. Druga knjiga kotorskih notara, god. 1329, 1332–1337*, ed. A. Mayer, Zagreb, 1981; V. Živković, „Tota depicta picturis grecis. The style and iconography of religious painting in medieval Kotor (Montenegro), Il Capitale culturale”, *Studies on the Value of Cultural Heritage*, 10, University of Macerata 2014, 65–89.

V. Živković